

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ВИРОБНИЧА (НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

Методичні рекомендації
для здобувачів вищої освіти третього рівня за спеціальністю е2 «екологія»

Електронний ресурс

Харків – 2025

Рецензенти:

В. А. Пересадько – декан факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор географічних наук, професор;

Л. П. Царик – завідувач кафедри геоєкології та гідрології географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор географічних наук, професор.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 23 жовтня 2025 року)*

Виробнича (науково-педагогічна) практика : методичні рекомендації для
В 52 здобувачів вищої освіти третього рівня за спеціальністю Е2 «Екологія» [Електронний ресурс] / уклад. Н. В. Максименко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 21 с.)

Виробнича (науково-педагогічна) практика є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-наукової програми Екологія підготовки докторів філософії за спеціальністю Е2 «Екологія». Він доповнює і поглиблює формування загальних і фахових компетентностей і програмних результатів навчання, що містить ОНП Екологія. Метою є закріплення навичок практичної діяльності аспірантів для здійснення у подальшому ефективного навчально-виховного процесу та продуктивної наукової діяльності. Методичні рекомендації містять основні вимоги до проведення та звітування за практику.

Навчальне видання призначене для організації роботи здобувачів у закладах вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія» третього (аспірантського) освітнього рівня.

УДК 502/504:378.147.091.33-027.22(072)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025

© Максименко Н. В., уклад., 2025

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ. Загальні засади	4
Мета і завдання виробничої (науково-педагогічної) практики	4
Компетентності та програмні результати навчання, що формуються в результаті проходження виробничої (науково-педагогічної) практики.	6
Форми і методи контролю за проведенням практики.....	7
Політика щодо академічної доброчесності	9
Звітна документація	10
Права та обов'язки аспіранта	10
Загальне керівництво виробничою (науково-педагогічною) практикою аспіранта	12
Рекомендована література	13
Додатки	16

Вступ. Загальні засади

Виробнича (науково-педагогічна) практика в системі вищої освіти є одним з етапів професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності, яка має за мету закріпити навички практичної діяльності аспірантів для здійснення у подальшому ефективного навчально-виховного процесу та продуктивної наукової діяльності. Виробнича (науково-педагогічна) практика є складовою частиною навчання аспірантів денної та заочної форми навчання для професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності викладача у вищій школі. Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта згідно з навчальним планом для відповідної освітньої програми та затверджуються науковим керівником. Організатором практики аспіранта є кафедра, за якою закріплений аспірант. Безпосереднє керівництво практикою кожного аспіранта здійснює його науковий керівник. Виробнича (науково-педагогічна) практика аспіранта обсягом 5 кредитів ЄКТС проводиться у четвертому семестрі і завершується заліком.

Мета і завдання виробничої (науково-педагогічної) практики

Метою наукової складової практики є оволодіння навичками проведення тематичних досліджень, розробка структури та методики проведення власного наукового дослідження, оформлення і презентація наукових звітів, статей. Форма проведення наукової складової практики обумовлена завданнями, визначеними індивідуальним планом наукової роботи аспіранта, враховує актуальної тематики наукової діяльності, які реалізуються на кафедрі, що впроваджує ОНП та наявні партнерські зв'язки університету й умови відповідних договорів про співпрацю з іншими ЗВО, установами та організаціями тощо.

Метою педагогічної складової практики аспіранта є набуття та вдосконалення навичок і вмінь щодо здійснення навчально-методичної роботи,

поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці навчальних занять, застосування активних методик викладання професійноорієнтованих дисциплін відповідного до фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу.

У процесі проходження виробничої (науково-педагогічної) практики аспіранти повинні ознайомитися із різними способами структурування і представлення наукового та навчального матеріалу, володіння методами та засобами складання завдань, вправ; особливостями професійної риторики, застосування різних форм організації навчальної діяльності студентів та слухачів, способам та прийомам оцінювання тощо.

Завданням практики даного виду є формування у здобувача цілісного уявлення про здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі:

- розширення та закріплення теоретичних знань з дисциплін фахового та фундаментального циклу;
- оволодіння комунікативними компетентностями, необхідними для якісного проведення лекцій, ведення практичних та лабораторних занять застосування новітніх технологій навчання та використання сучасного обладнання;
- виховання у аспірантів творчого, дослідницького підходу у педагогічній діяльності;
- формування потреб в підвищенні своєї наукової та науково-педагогічної кваліфікації;
- вивчення досвіду викладання дисциплін провідними викладачами кафедри;
- формування загально-педагогічних вмінь і навичок щодо створення освітнього контенту та організації аудиторних занять, використання сучасних

форм та методів навчання, широкого впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній та науковий процес;

- формування творчого підходу до педагогічної діяльності;
- підготовка до методичного планування професійної освіти;
- розвиток творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової діяльності, формування потреби у самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації.

Компетентності та програмні результати навчання, що формуються в результаті проходження виробничої (науково-педагогічної) практики:

Практика в цілому бере участь у формуванні Інтегральної компетентності:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати сучасні методології наукової та науково-педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Крім того, практикою формуються:

ЗК02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інструменти, електронні інформаційні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, зокрема для моделювання процесів та прийняття оптимальних рішень у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК06. Здатність визначати залежність параметрів середовища від природних та антропогенних факторів при використанні моделей, прогнозувати зміни в компонентах і комплексах довкілля в залежності від інтенсивності впливів, динаміку їх поширення та оцінювати екологічні наслідки впливу на довкілля.

Основні програмні результати навчання

РН03. Вільно презентувати та обговорювати державною та іноземною мовами з дотриманням норм академічної етики результати досліджень, наукові та прикладні проблеми з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях.

РН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.

РН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН07. Мати сучасні концептуальні знання та високий методологічний рівень у сфері екології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень.

РН09. Розробляти комплекс заходів надійного контролю техногенного впливу на довкілля, створювати системи його захисту від шкідливих впливів

Форми і методи контролю за проведенням практики

Безпосередній контроль за педагогічною складовою практики аспіранта здійснюють його науковий керівник та лектор з дисципліни, за якою відбувається практика. За підсумками проходження науково-педагогічної практики аспірант

подає до відділу аспірантури і докторантури звіт за кожним видом робіт практики, підписаний завідувачем кафедри, науковим керівником або лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика (Додаток).

Оцінка за педагогічну практику виставляється науковим керівником та лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика, і затверджується на засіданні кафедри та підписується завідувачем кафедри. За результатами наукової складової практики аспірант звітує на кафедрі, науковий керівник аспіранта рецензує даний звіт та оцінює проведену наукову роботу аспіранта згідно критеріїв, встановлених відповідною кафедрою. Аспіранти, які виконують навчальну, навчально-методичну роботу за трудовою угодою в межах Університету подають до аспірантури звіт про проходження науково-педагогічної практики відповідно до виконаної на кафедрі навчальної, навчально-методичної роботи. Звіти мають бути підписані науковим керівником та завідувачем кафедри на якій виконує навантаження аспірант. Аспіранти, які з поважних причин не змогли пройти науково-педагогічну практику у запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений кафедрою.

Розподіл балів, які отримують аспіранти за практику

№ з/п	Вид роботи	Кількість балів
I	<i>Педагогічна складова</i>	
1	Підготовка та проведення лекції	10
2	Підготовка конспекту лекцій	5
3	Підготовка презентації	5
4	Підготовка та проведення практичного заняття, що має позитивну рецензію керівника	10
5	Розробка методичних вказівок до виконання практичних робіт з дисциплін кафедри (не менше однієї роботи)	5

6	Розробка завдань для контролю знань студентів за прочитанню лекцією та проведеною практичною роботою	5
7	Відвідування занять керівника або інших викладачів / Організаційна робота	5
	Всього	45
II	<i>Наукова складова</i>	
1	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань/ участь у наукових проектах	45
III	<i>Оформлення звіту та захист отриманих результатів</i>	10
	Всього	100

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись «Етичного кодексу ученого України». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і сум права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Звітна документація

За підсумками проходження виробничої (науково-педагогічної) практики аспірант представляє до відділу аспірантури та докторантури Університету (приклад оформлення у Додатку):

- загальний звіт про проходження практики, підписаний науковим керівником та завідувачем кафедри;
- відгук наукового керівника про проходження практики;
- витяг з протоколу засідання кафедри про затвердження звіту.

Аспіранти, які проводять заняття за трудовою угодою в межах Університету, здійснюють педагогічне навантаження в межах трудової угоди та атестуються кафедрою на основі наданої звітної документації. Аспіранти мають право проходити виробничу (науково-педагогічну) практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном з наступним поданням щоденника практики та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики, але її обсяг не повинен бути меншим, ніж визначено у навчальному плані аспіранта. Зазначена документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час атестації.

Права та обов'язки аспіранта

Аспірант проходить свою практику згідно з навчальним планом спеціальності «101 Екологія», навчання за освітньо-науковою програмою – доктор філософії, індивідуальний планом здобувачів, планом наукової роботи, графіком роботи здобувачів, та Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 08 квітня 1993 року за № 93, у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні відповідно до указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України № 2102-IX від 24.02.2022 р., указу Президента України від 14 січня 2025

року № 26/2025 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України № 4220-IX від 15.01.2025 р, що зазначається в Наказі на практику.

Аспірант *має право* отримувати консультації від наукового керівника, викладачів кафедри з усіх питань проведення практики. Аспірант-практикант має право користуватися бібліотекою, навчальними кабінетами, обладнанням та лабораторіями Університету.

Аспірант *зобов'язаний*:

- сумлінно виконувати завдання виробничої (науково-педагогічної практики), визначені кафедрою;
- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт;
- виконувати Статут Університету, Правила внутрішнього розпорядку Університету, розпорядження деканату, рішення кафедри;
- своєчасно подати до відділу аспірантури і докторантури звіт «Про проходження виробничої (науково-педагогічної) практики».

Аспірант узгоджує з науковим керівником та відділом аспірантури і докторантури місце та план проведення виробничої (науково-педагогічної) практики. Аспірант виконує всі види робіт, передбачені програмою практики. Усі питання, які виникають під час проходження практики, за попередньою домовленістю щодо відвідування занять провідних фахівців кафедри, узгоджуються з керівником із метою кращого вивчення методики викладання, знайомства із специфікою предмету.

У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики. Аспірант, відсторонений від практики або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план і згідно з Постановою «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 підлягає відрахуванню.

**Загальне керівництво виробничою (науково-педагогічною)
практикою аспіранта**

Загальне керівництво практикою аспіранта покладено на гаранта ОНП, за якою навчається аспірант.

Науково-методичне керівництво аспірантами конкретної кафедри здійснює завідувач.

Безпосереднє керівництво практикою, науково-методичне консультування та контроль за її перебігом здійснює науковий керівник аспіранта, обов'язком якого є:

- забезпечення чіткої організації, планування та облік результатів практики;
- затвердження плану роботи та місця проведення;
- підбір дисципліни та навчальної групи;
- допомога та/або контроль роботи аспіранта, участь у проведенні практичних та лекційних заняттях;
- допомога в плануванні та організації науково-дослідної роботи аспіранта;
- консультування під час розробки та проведення аспірантом власного наукового дослідження;
- підготовка об'єктивного відгуку про проходження виробничої (науково-педагогічної) практики.

Рекомендована література

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Дніпропетровськ, 2014. – 416 с. https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Aspirats_Courses/Gladush_Practice_Pedagogika_0.pdf
2. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І.В. Артёмов, І.П. Студеняк, Й.Й. Головач, А.В. Гусь. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. – 360 с. <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/9701>
3. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во Рута, 2016. – 400 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/83534966.pdf>
4. Шапран О.І., Новак О.М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. – 280 с. http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/3682/%D0%9F%D0%92%D0%A8_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Зайченко І. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / І. Зайченко, В. Теслюк, А. Каленський.- Київ: Ліра-К, 2016. – 602 с. <https://cul.com.ua/preview/12231.pdf>
6. Методичні рекомендації до проведення виробничої та науково-виробничої практики студентів спеціальності 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування спеціальності 7.040106 і 8.040106 «Екологія та охорона навколишнього середовища». – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 52 с. URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/14505>
7. Тітенко Г. В., Максименко Н. В., Некос А. Н., Уткіна К. Б. Розробка електронних курсів в галузі наук про навколишнє середовище: практична реалізація та синергія міжнародних проектів. *Управління якістю підготовки*

- фахівців* : матеріали Всеукраїнської науково – методичної конференції. 26 – 27 березня 2019 року. Одеса : ОДЕКУ, 2019. С. 176–177.
8. Maksymenko N. V., Titenko G. V., Utkina K. B., Nekos A. N., Shkaruba A. D. Solving current environmental problems by harmonization of doctoral programs with european standards. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2019. (50). С. 178–196. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2019-50-14>
 9. Уткіна К. Б., Некос А. Н., Максименко Н. В., Тітенко Г. В. Формування компетентностей у PhD студентів: Досвід реалізації проекту Еразмус+ «Комплексна докторська програма з екологічної політики, менеджменту природокористування та техноекології - INTENSE». *Міжнародна науково-методична інтернет-конференція «Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті»* 14-15 травня 2020 року м. Харків. 4 с.
 10. Maksymenko N., Korobkova H., Kyrpychova I., Cherkashyna N. Formation of professional competencies in students-ecologists as a psychological and pedagogical problem. “*Journal of Education, Technology and Computer Science*” No. 3(33)/2022. Publishing Office University of Rzeszow Rzeszow 2022, 118-127. DOI: [10.15584/jetacomps.2022.3.13](https://doi.org/10.15584/jetacomps.2022.3.13)
<http://eti.ur.edu.pl/11-pelne-teksty-on-line.html>
<https://repozytorium.ur.edu.pl/items/b751a227-957e-4483-8189-91fb8a215525>
 11. Холін Ю. В., Тітенко Г. В., Максименко Н. В., Некос А. Н., Уткіна К. Б., Левчук В. Г. Розробка електронних курсів в науках про навколишнє середовище: навчально-методичний посібник. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 75 с.

Нормативні документи

1. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (Постанова КМ від 23 березня 2016 р. №261. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>

2. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Режим доступу: <https://karazin.ua/storage/static-content/source/documents/aspirantura/documentatsia/19-08-2024/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%96%C%88.pdf>
3. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень: Режим доступу: <https://www.skeptic.in.ua/bulletin/>
4. Положення про організацію освітнього процесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (редакція 2025 р.). Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1DN01X7j1VyQYMKMltTZrdbSw_XwVDOR3

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(дата)

(прізвище та ініціали)

Звіт

проходження виробничої (науково-педагогічної) практики
здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії

(прізвище, ім'я, по батькові)

(назва кафедри)

(спеціальність, освітня програма)

у період з «___» _____ 202__ року до «___» _____ 202__ року

Перелік виконаної роботи під час практики (заповнює здобувач)

п/п	Проведні заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Примітка
1	2	3	4	5
Навчальна робота				
1.	Підготовка та проведення лекційних занять уприсутності керівника практики			
2.	Підготовка та проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять у присутності керівника практики			
3.	Підготовка та самостійне проведення лекційних занять			
4.	Організація та проведення консультації для студентів			
5.	Підготовка звітних матеріалів			
6.	Інша (вказати)			

Методична робота				
7.	Ознайомлення з нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти			
8.	Ознайомлення з організацією навчальної та методичної роботи кафедри			
9.	Ознайомлення з освітньою програмою та навчальним планом спеціальності			
10.	Ознайомлення з матеріалами навчально-методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни			
11.	Відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних) керівника практики та/або досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри (вказати кого і коли)			
12.	Підготовка необхідних методичних та дидактичних матеріалів для проведення лекції			
13.	Підбір та підготовка наочного матеріалу (презентацій, таблиць, малюнків, схем тощо) до проведення лекційного заняття			
14.	Розробку завдань для поточного контролю знань студентів (тестів, запитань із повною відповіддю тощо)			
15.	Участь у вебінарах, скайп-конференціях, інтернет-конференціях освітнього спрямування за допомогою мережі Інтернет			
Наукова робота				
16.	<i>Коротко викласти суть завдання на практику і критерій оцінювання</i>			
Організаційна робота				
17.	<i>Перерахувати заходи, в яких взяв участь під час практики</i>			

Оцінка за виконані види роботи (заповнює керівник)

№ з/п	Вид роботи	Кількість балів
I	<i>Педагогічна складова</i>	
1	Підготовка та проведення лекції	
2	Підготовка конспекту лекцій	
3	Підготовка презентації	
4	Підготовка та проведення практичного заняття, що має позитивну рецензію керівника	
5	Розробка методичних вказівок до виконання практичних робіт з дисциплін кафедри (не менше однієї роботи)	
6	Розробка завдань для контролю знань студентів за прочитанню лекцією та проведеною практичною роботою	
7	Відвідування занять керівника або інших викладачів / Організаційна робота	
	Всього	
II	<i>Наукова складова</i>	
1	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань/ участь у наукових проектах	
III	<i>Оформлення звіту та захист отриманих результатів</i>	
	Всього	

Пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу та покращення організації і проведення виробничої (науково-педагогічної) практики: _____

Труднощі та недоліки, що мали місце під час проходження виробничої (науково-педагогічної) практики _____

(підпис)

(прізвище та ініціали здобувача)

Висновок та зауваження керівника практики: _____

Рекомендується (не рекомендується) до захисту з оцінкою ____ балів

Керівник практики _____

(посада, прізвище та ініціали) (дата)

(підпис)

ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

про проходження виробничої (науково-педагогічної)
практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора
філософії

(прізвище, ім'я та по батькові)

У період практики здобувач працював(ла) над підготовкою необхідних навчально-методичних матеріалів до проведення лекційних/практичних (семінарських, лабораторних) занять:

№	Форма занять	Навчальна група	Назва навчальної дисципліни	Тема заняття
1	Лекція			Тема заняття 1
2				Тема заняття 2
3	Практичні (семінарські, лабораторні)			Тема заняття 1
4				Тема заняття 2
5	Консультація			Тема

Приклад заповнення відгуку: У процесі підготовки та проведення занять аспірант проявив(ла) себе як ініціативний(а), працелюбний(а) і відповідальний викладач; продемонстрував (ла) гарні теоретичні знання і вміння самостійно виконувати завдання практики:

– аналізувати нормативно-правові акти, які регламентують діяльність, планування й організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти;

– планувати та проводити навчальні заняття згідно з робочою програмою навчальної дисципліни;

- аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу й використовувати її в педагогічній діяльності;

– розробляти навчально-методичні матеріали до різних видів аудиторних занять;

- володіти різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, методами та засобами складання завдань, вправ тощо;

– використовувати сучасні освітні технології і прийоми навчально- пізнавальної діяльності;

– спілкуватися зі студентською аудиторією, організовувати та керувати пізнавальною діяльністю студентів;

– здійснювати контроль та оцінку результатів навчання студентів;

– організовувати та аналізувати свою педагогічну діяльність.

ВИСНОВОК: здобувач виконав (не виконав) індивідуальний план проходження викладацької практики в повному (не повному) обсязі, рекомендується (не рекомендується) до захисту з оцінкою _____ балів (max. 100).

Керівник практики _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ВИТЯГ

з протоколу №

засідання кафедри _____

від « ____ » _____ 202__р.

ПРИСУТНІ:

СЛУХАЛИ: захист результатів виробничої (науково-педагогічної)
практики аспіранта II року навчання (науковий керівник
_____).

ВИСТУПИЛИ:

1. Аспірант _____ групи _____, щодо виконання індивідуального плану проходження виробничої (науково-педагогічної) практики.
2. Відповідальний за практику _____, щодо виконання індивідуального плану проходження виробничої (науково-педагогічної) практики в повному (не повному) обсязі.
3. Керівник практики _____, щодо виконаної роботи та оформлення звіту про проходження виробничої (науково-педагогічної) практики.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити звіт про проходження виробничої (науково-педагогічної) практики здобувачем _____.
2. За результатами виконання індивідуального плану проходження виробничої (науково-педагогічної) практики та захисту її результатів встановити, що загальна оцінка становить _____ балів (max. 100).
3. Надати до відділу аспірантури і докторантури: ухвалений звіт з проходження виробничої (науково-педагогічної) практики та витяг з протоколу засідання кафедри.

Завідувач кафедри

(назва кафедри)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Секретар кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Максименко Надія Василівна

ВИРОБНИЧА (НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

Методичні рекомендації
для здобувачів вищої освіти третього рівня за спеціальністю е2 «екологія»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 23.10.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,46. Обсяг 0,597 Мб. Зам. № 490/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна